

Το προξενιό

Κρυμμένη στον αφρό των κυμάτων η Αφροδίτη караδοχεί,
αρπάζει καρδιές, γεννά τον έρωτα, το πάθος, δίνει κίνηση,
νέα ζωή, αναγεννά τη φύση, τους ανθρώπους και η δράση
συνεχίζεται ασταμάτητα...

*Ή*σκιά κινήθηκε αθόρυβα, με σβελτάδα αγριμιού, στην υγρή, κρύα νύχτα. Σ' απόσταση λίγων μέτρων ακολουθούσαν κι άλλες, βουβές αλλά δυσκίνητες, βαριά αρματωμένες. Ο Σικελός, με το σπαθί στο χέρι, δρασκελίσε την αυλή, χίμηξε στην πέτρινη σκάλα ανεβαίνοντας δυο δυο τα σκαλοπάτια προς τον προμαχώνα. Τα τεντωμένα νεύρα του τον κρατούσαν σ' εγρήγορση καθώς περπατούσε παράλληλα με τις πολεμίστρες, παρά την προχωρημένη ώρα. Έστριψε τα μάτια δεξιά ζερβά, κι ύστερα κάρφωσε το βλέμμα στη μεριά της Μεσαριάς. Ο κάμπος απλωνόταν ήρεμος, σιωπηρός, μέχρι τους πρόποδες του βουνού. Ένας γάτος, νυχτοβάτης, ισορροπιστής, στην άκρη μιας στέγης, νιαούρισε άγρια στήνοντας όρθια, κοντάρι, τη φουντωτή ουρά του στο ερωτικό ξεφάντωμα της νύκτας.

Ανατρίχιασε κι αντάμα βεβαιώθηκε ότι όλα βάδιζαν με το σχέδιο, έκανε σήμα αθόρυβο, μόνο με το χέρι. Ο φρουρός

με τα πόδια σε διάσταση και τη λόγχη κατακόρυφη στο πλάι, στεκόταν αφύσικα ακίνητος, ενώ ένας άλλος που περιφερόταν πάνω κάτω, με σκυμμένο το κεφάλι, αναπήδησε στην προσπάθειά του να κρατηθεί ξύπνιος. Πλησίασαν, κάτι είπαν μεταξύ τους...

Προς την πίσω μεριά, την πλευρά της θάλασσας, μέσα στον χλωμό διάδρομο του φεγγαριού, φάνταζαν ακίνητες οι πολεμικές γαλέρες, σαν κάτι να περίμεναν. Τα μακρινά γαβγίσματα των σκύλων και οι κόκορες που λαλούσαν έστελναν το μήνυμα της χαραυγής που ετοιμαζόταν να ροδίσει. Φάνηκε ένας δαυλός, μετά δεύτερος, άλλος ένας, κι άλλος, έγιναν δέκα, εκατό, εκατοντάδες! Ο σκοπός έσυρε ένα βέλος, άναψε την άκρη και το εκτόξευσε στον έναστρο ουρανό.

Γδούπος ακούστηκε βαρύς, οι σκιές εγκαταλείψαν βιαστικά τα τείχη, καβάλησαν τ' άλογα που ζύγωσαν στην ώρα τους και βγήκαν απ' την Πόρτα της Στεριάς ν' ανταμώσουν με τους άλλους.

Φράγχοι και Ρωμιοί όρμησαν αλαφιασμένοι, ουρλιάζοντας, στο στρατόπεδο των Μαμελούκων, έξω απ' τη Φαμαγκούστα, όπου εδώ και λίγους μήνες έστησαν σκηνές στη διφασμένη πεδιάδα, αμέσως μετά τη συνθήκη των Γενουατών, οι οποίοι παράδωσαν την κατεστραμμένη πολιτεία ηττημένοι, έπειτα από σκληρή πολιορκία. Μήνες τώρα λεηλατούσαν, ανενόχλητοι, αχόρταγοι τον ταραγμένο τούτο τόπο!

Η σάλπιγγα σήμανε γενική επίθεση, ο θόρυβος από σιδερικά ανάκατος με τις κλαγγές των όπλων δυνάμωσε, κράνη, πανοπλίες, λόγχες άστραψαν και βρόντησαν. Τα σπαθιά τραβήχτηκαν, βγήκαν απ' τα θηκάρια, θέριζαν κι έκοβαν, χέρια, πόδια, κεφάλια.

Αγουροξυπνημένοι οι δύσμοιροι έτριβαν τα μάτια, προσπαθούσαν να καταλάβουν. Γιατί τόσος σαματάς; Μην έγινε σεισμός; Θύελλα; Σπάνια για τον τόπο, σχεδόν ανύπαρκτα. Μερικοί τα έκαναν πάνω τους!

«Σφάξτε τους αράπηδες, ξεκοιλιάστε τους... παλιόσκυλα, κερατάδες!»

Πεζοί και καβαλάρηδες προχωρούσαν ακάθεκτοι αλαλάζοντας, πιάνοντας στον ύπνο τον εχτρό και μέχρι χθες σύμμαχό τους. Οι ανατριχιαστικές κραυγές των άπιστων που σφάζονταν ανελέητα, τάραξαν τη γαλήνη της νύχτας...

Μέχρι να φανεί ο ήλιος, οι φλόγες των σκηνών λαμπάδιαζαν, φώτιζαν τα χωράφια, τους δυστυχείς που έτρεχαν να γλιτώσουν. Δεν έμεινε κανένας ζωντανός, οι λαβωμένοι εκτελέστηκαν, στρώνονταν χάμω ασάλευτοι!

Η σφαγή ολοκληρώθηκε και μαζί μ' αυτήν χάθηκαν τα σχέδια των νεκρών να καταλάβουν την πόλη.

Μόνο δυο αιχμάλωτοι σώθηκαν, στάλθηκαν βιαστικά στη Λευκωσία, για να εξαγοραστούν με δώρα και με λάφυρα, να χρησιμοποιηθούν για την παραπλανητική ενημέρωση του σουλτάνου. Η σφαγή αντάμα με τη δόξα, χρεώθηκε στο Σικελό.

Όλα είχαν τελειώσει, κι ο βασιλιάς Ιάκωβος έτριβε τα χέρια ευχαριστημένος. Την πλήρη κυριαρχία στο νησί, την κέρδισε με το σπαθί του...

Δεκατέσσερα χρόνια μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης, οι πρόσφυγες προσπαθούν ακόμη να προσαρμοστούν στον καινούργιο τρόπο ζωής, συνεχίζουν ν' αναζητούν καταφύγιο από χώρα σε χώρα και μαζί τους φέρνουν πολιτισμό,

γράμματα, τέχνες, ενώ η οθωμανική απειλή απλώνεται σ' όλη την Ανατολική Μεσόγειο.

Βρισκόμαστε στις αρχές της Αναγέννησης, τη δεκαετία του 1460. Η Κύπρος εξακολουθεί να περνά δύσκολες μέρες. Ο εμφύλιος μεταξύ των Φράγκων (δυναστείας των Λουζινιανών) και κληρονόμων του Ιωάννη Β' (Καρλότας και Ιάκωβου) μόλις έχει καταλαγιάσει και μετά από τέσσερα χρόνια πολιορκίας, η άλλοτε ακμαία πόλη της Φαμαγκούστας, χάρη στον Ιάκωβο, ελευθερώνεται από τους Γενουάτες.

Συνωμοσίες, δολοπλοκίες, δολοφονίες, συνεχίζουν να εκδηλώνονται ασταμάτητα, καθώς φτώχεια, πείνα, αρρώστιες, απελπισία, μαστίζουν το λαό. Σοδιές καταστρέφονται η μία μετά την άλλη από ξηρασία, το λιγοστό πράσινο εξαφανίζεται από επιδρομές εντόμων κι ακριδών. Δεν έφταναν όλα αυτά, η πανούκλα, το θανατικό κυριολεκτικά θερίζει τον πληθυσμό ο οποίος αγωνίζεται να επιβιώσει. Οι εναλλαγές στην εξουσία δημιουργούν αστάθεια και η ιδιοκτησία γης, των φέουδων, μεταβιβάζεται σε νέους αφέντες. Μερικοί, πάνω στην απελπισία, επαναστατούν, άλλοι υποχρεώνονται να εγκαταλείψουν πάλι το νησί. Μέσα στο χάος, τη μαύρη θλίψη, ο μουσουλμανικός κίνδυνος σφίγγει τον κλοιό του γύρω από τη Μεγαλόνησο, η οποία είναι ουσιαστικά υποτελής στους Μαμελούκους της Αιγύπτου. Εγγύηση της νέας δυναστείας είναι η πληρωμή φόρου υποτέλειας στο σουλτάνο.

Οι ντόπιοι δυσανασχετούν, τα βάζουν με τον εαυτό τους γιατί βοήθησαν με τον ένα ή τον άλλο τρόπο τον Ιάκωβο, ακόμα και με την ανοχή τους στην άνοδό του στο θρόνο. Πιστεύουν ότι η θεία δικαιοσύνη έπεσε σαν πέλεκυς πάνω στα κεφάλια τους κι αναθεματίζουν.

Μόνο η μοναδική ροδοκόκκινη αυγή στα ανατολικά ακρογιάλια, το λιγοστό πράσινο στα βουνά, οι δροσερές πηγές στα βουνά, το απαλό γαλάζιο του ουρανού και της θάλασσας, οι άσπρες αμμουδερές παραλίες, δίνουν στον επισκέπτη διαλείμματα γαλήνης και πρόσκαιρης χαράς. Τα λιγοστά ερείπια της αρχαίας Σαλαμίνας, άλλοτε ένδοξης πόλης του Ευαγόρα, απλώνονταν γαλήνια, χωμένα στην άμμο, αρμονικά με το περιβάλλον, θύμηση ελληνικής καταγωγής, σφραγίδα ανεξίτηλη στο πέρασμα των αιώνων, μερικά χιλιόμετρα έξω από την καστροπολιτεία.

Αυτή τη χρονιά η άνοιξη μπήκε νωρίς, με παπαρούνες και χρυσάνθεμα. Επιτέλους, στον κάμπο φύτρωσε πάλι το χαμομήλι, άσπρο, κίτρινο ανάκατο με πράσινο και κόκκινες κουκκίδες. Στολίστηκε η ταλαίπωρη γη με τις λίγες βροχές του Μάρτη.

Δειλά δειλά άνθισαν οι μυγδαλιές, άρωμα από μπουμπούκια λεμονιάς, πορτοκαλιάς πλανιόταν στον αγέρα, κόντρα στην αλμύρα της θάλασσας, καθώς το λιμάνι ζωντάνευε με κάθε λογήςπραμάτειες να μπαινοβγαίνουν στα κάραβια. Οι πρασινοκίτρινες ακακίες, σε λόφους και πεδιάδες, ντυμένες γιορτινά σκορπούσαν αίσθηση ανάτασης της φύσης.

Στο τέλος της μέρας, σαν έπεφτε ο ήλιος, ηχούσαν οι σάλπιγγες, σηκώνονταν οι γέφυρες, έκλειναν με σαματά οι σιδερόφραχτες πόρτες. Αιθάλη, καπνιά και μυρωδιά από ρετσίνα σκορπίζονταν απ' το άναμμα των δαυλών. Τότε ξεκινούσε η νυχτερινή ζωή στους κήπους των ρηγάδων. Μυρωδιές από αγιόκλημα, κρίνα και γιασεμιά. Αφέντες κι άρ-

χοντες τρανοί μπαινόβγαιναν με καμαρωτές κυράδες, λου-
σμένοι, στολισμένοι, συνοδεία μ' ένστολους, σπαθοφόρους
αφού πρώτα παρατούσαν τις άμαξες, τα άλογα σε παλα-
τιανούς σταβλίτες που έτρεχαν δουλικά να τους υπηρετή-
σουν.

Εκείνη τη νύχτα, κάτω από το αντιφέγγισμα του φεγγαρι-
ού, το λιγοστό φως των πυρσών, καταμεσής της πλακό-
στρωτης αυλής του παλατιού των Λουζινιανών, απέναντι
από τον μεγαλοπρεπή γοθτικό ναό του Αγίου Νικολάου,
μέσα στα τείχη και οχυρωματικά έργα της Αμμοχώστου, ο
Επίτροπος Αντρέας Κορνάρο μιλούσε χαμηλόφωνα με τον
Ιάκωβο, έδινε κρίσιμες συμβουλές σχετικά με τη διαχείριση
των οικονομικών. Τα πρόσωπά τους έδειχναν φανερά ότι
κάτι σοβαρό τους απασχολούσε. Προχωρούσαν μαζί προς
τη φωτισμένη μεγάλη μαρμάρινη βεράντα, όπου ευγενείς,
αριστοκράτες, ευνοούμενοι του βασιλιά απολάμβαναν το
ποτό τους πριν από το πλούσιο δείπνο.

Ο Γιάκουμος, όπως αλλιώς αποκαλούσε ο λαός το βασι-
λιά, δηλαδή μεγάλος Ιάκωβος, άντρας ψηλός στο ανάστημα,
αρρενωπός, με αθλητικά χαρακτηριστικά, νόθος γιος του
βασιλιά Ιωάννη, έχαιρε φήμης ανθρώπου ανοικτοχέρη, γεν-
ναιόδωρου, που ξέρει ν' ανταμείβει πλουσιοπάροχα φίλους
και συμμάχους, αλλά ταυτόχρονα σκληρού απέναντι στους
εχθρούς του οι οποίοι τον αποκαλούσαν μπάσταρδο.

Παρόλο που από νεαρή ηλικία έβαψε τα χέρια με αίμα,
παρά τον απότομο οξύθυμο χαρακτήρα του, ήταν άνθρωπος
κοινωνικός, κοσμοπολίτης, δημοφιλής μεταξύ μιας μεγάλης
μερίδας Κυπρίων, συγχωρούσε εύκολα τους αντιπάλους και

με δύναμη, αποφασιστικότητα, άρπαξε την εξουσία απ' τη νόμιμη κληρονόμο βασίλισσα Καρλότα, αφού εξασφάλισε την εύνοια του σουλτάνου της Αιγύπτου στον οποίο δήλωσε υποτέλεια και δεσμεύτηκε να πληρώνει φόρο. Ικανότατος διπλωμάτης, διάσημος εραστής, χάραξε με την έντονη προσωπικότητα του τις τελευταίες δεκαετίες της δυναστείας διατηρώντας τις ισορροπίες μεταξύ των τότε μεγάλων δυνάμεων.

Καθώς οι δυο άντρες ανέβαιναν ήρεμα τα σκαλοπάτια, χαιρετούσαν τους προσκεκλημένους οι οποίοι υποκλίνονταν, παραμέριζαν διακριτικά, άνοιγαν τόπο να περάσουν. Έξαφνα ο Αντρέας σκόνταψε, μια μινιατούρα πορτραίτου έπεσε μπροστά στα πόδια του Ιάκωβου ο οποίος είχε την ευγένεια να σκύψει να τη σηκώσει. Η διαπεραστική αετίσια ματιά του πήγε κατευθείαν στην έφηβη που αποκαλύφθηκε:

«Αντρέα, ποια είναι η νεαρή καλλονή που κρύβεις;...»

«Ναι... έχεις δίκιο, δε σου μίλησα γι' αυτήν, είναι μια τις πέντε ανεψιές μου, η Κατερίνα...»

«Μα αυτή φαίνεται όμορφη, πολύ όμορφη, φίλε μου!...»

Για αρκετά χρόνια, στη διάρκεια των τριακόσιων χρόνων της δυναστείας, το νησί έφτασε στην κορύφωση της εμπορικής ακμής, και από την αλλαγή της σκυτάλης στη διακυβέρνηση, με προοδευτικούς ηγεμόνες στο θρόνο, έζησε περιόδους μεγάλης ευημερίας. Οι έλληνες γαιοκτήμονες κι άκληροι ευγενείς οι οποίοι μετανάστευσαν τον καιρό του Ισαάκιου Κομνηνού κι αργότερα την εποχή των Ναϊτών ιπποτών, επέστρεψαν πίσω φτιάχνοντας την άρχουσα τάξη με πρίγκιπες, βαρόνους, ευγενείς, ιππότες οι οποίοι χώρισαν

τον τόπο σε φέουδα και τον διαμοιράστηκαν μεταξύ τους.

Γύρω στο 1184, το νησί κατάλαβε ο Ισαάκιος Κομνηνός και μετά την ήττα του από τον Ριχάρδο τον Λεοντόκαρδο πουλήθηκε στους ναΐτες, η αδιαφορία των οποίων άφησε τους κατοίκους σε κατάσταση φτώχειας και εξαθλίωσης.

Αυτά όμως τα χρόνια, το βασίλειο της Κύπρου, εκτός από τους οπαδούς της δυναστείας της Σαβοΐας οι οποίοι επιβουλεύονταν να πάρουν πίσω την εξουσία, τον πάπα που δεν άφηνε τους ορθοδόξους ν' ανασάνουν, είχε και δυο λύκους να εποφθαλμιούν, περιμένοντας αφορμή να εισβάλουν: το σουλτάνο της Κωνσταντινούπολης και το σουλτάνο της Αιγύπτου.

Κάτω από αυτές τις περιστάσεις, ο πατέρας της Κατερίνας, ιππότης Μάρκος, κι ο θείος της, Επίτροπος Αντρέας Κορνάρο, άρπαξαν την ευκαιρία και σχεδίασαν ένα από τους μεγαλύτερους θριάμβους της θαλασσοκρατίας του Αγίου Μάρκου: την ειρηνική κατάκτηση του Βασιλείου της Κύπρου και την ομαλή μεταφορά της εξουσίας στα χέρια τους.

Τον Ιούλιο του 1468, η επίσημη, μεγαλοπρεπής, επίχρυση, κρατική γόνδολα «Βουκένταυρος», με τα κρατικά σύμβολα, τον φτερωτό λέοντα, εκτελώντας εντολή του δόγη, παρέλαβε την Κατερίνα και τη συνοδεία της από το παλάτι των Κορνάρο στο μεγάλο κανάλι και τις μετέφερε στο χώρο της τελετής. Στις πολυτελείς σάλες των περίτεχνων μεγαλόπρεπων κτιρίων, σαράντα όμορφες γυναίκες, αριστοκράτισσες, επίσημα ντυμένες, με τα κοσμήματά τους ν' ακτινοβολούν, αστράφτοντας από πλούτο κι αρχοντιά, συνόδεψαν τη

δεκατετράχρονη έφηβη στο δόγη Κριστόφορο Μόρο, τον καρδινάλιο, τον κλήρο, τη Σύγκλητο, τις αρχές, τους προύχοντες, τους ευγενείς και τον πληρεξούσιο αντιπρόσωπο του βασιλιά Ιάκωβου.

Μέσα στη μέθη, την παραζάλη των επιτυχιών της Γαληνότατης, τα πλήθη μαζεύτηκαν νωρίς, την έραιναν με λουλούδια, χειροκροτούσαν στο πέραςμα της νεαρής και φώναζαν:

«Ζήτω η βασίλισσα Κατερίνα, βασίλισσα της Κύπρου!»

Μαζί με το δακτυλίδι που πέρασε στο δάκτυλό της ο νόμιμος εκπρόσωπος του βασιλιά, ξεκίνησε να γράφεται η τελευταία σελίδα της δυναστείας των Λουζινιανών, ενώ η αριστοτεχνικά σχεδιασμένη παράδοση της Κύπρου στους Ενετούς μόλις άρχισε να γίνεται πράξη με καταπληκτική μαεστρία.

Μία από τις πλουσιότερες οικογένειες ευγενών, εμπόρων της μεσαιωνικής εποχής, θα πατούσε επίσημα τα γοτθικά κτίρια που στόλιζαν τη Μεγαλόνησο παρασύροντάς την με σιγουριά στα χέρια των Ενετών.